

Manneken-Pis – i Bruxelles og i Bogense

Af *Hans Henrik Jacobsen*

New York har Frihedsgudinden, Paris Eiffeltårnet, København Den lille Havfrue og Bruxelles Manneken-Pis. Og det har Bogense forresten da også! Hvorledes Manneken fandt vej fra Bruxelles til Bogense vil fremgå senere. Først til den belgiske hovedstad!

I Bruxelles har der meget langt tilbage i tiden været knyttet en Manneken-tradition til en kilde eller et springvand et bestemt sted i byen, ikke langt fra det middelalderlige Grand Place. I begyndelsen af 1600-tallet var der tale om en lille statue, der var i så dårlig stand, at byen i 1619 bestilte en ny hos billedhuggeren Jérôme Duquesnoy.

Statuen fik sin placering på en 6 fod høj søjle, og her stod Manneken, indtil han i 1770 blev anbragt i en lille niche i rokokostil, sådan som han den dag i dag kan ses på hjørnet af Eikstraat og Stoofstraat.

Manneken har siden været byens vartegn, og at det har været populært, viser den kendsgerning, at statuen flere gange er blevet stjålet. Det er også hændt, at man har bragt den i sikkerhed, før en imødeset plyndring af fjenden er gået i gang. – I 1817 blev den »bortført« og ødelagt af en benådet straffefange, og den måtte ved en kendt billedhuggers hjælp rekonstrueres.

Som forklaring på, hvorfor der står en lille mand – for det er det, ordet Manneken betyder – midt på gaden og tisser, findes der en række legender, hvoraf de ældste er henlagt til den tidlige middelalder. Et par af de senere skal gengives her: Engang var byen belejret, og fjenden truede med at brænde byen af. Da man satte ild til en væge, gav en lille dreng fra byen sig til at tisse på den, og det gav de belejrede et lille forspring, så at fjenden blev jaget ud af byen. Drengen havde reddet byen, og til erindring herom rejstes der en statue af ham. – Under en folkefest blev en lille purk væk i menneskemængden, og det lykkedes først faderen at finde ham efter fem dages forløb. I taknemlighed lod faderen rejse en statue af drengen, og han fandt det naturligt at lade ham fremstille i den situation, hvori han befandt sig, da han fik øje på ham. – Engang stillede en dreng sig op og tisede ved indgangsdøren til et hus. Her boede der imidlertid en heks, og hun blev så vred, da hun opdagede det, at hun forheksede drengen til at stå og tisse dér til evig tid. – Konklusionen på disse og andre overleveringer er kort og godt: Man ved ikke, hvor traditionen med drengen, der står og tisser på gaden, stammer fra. Når der mangler en forklaring, hænder det, at fantasien får frit løb.

Meget tidligt kom man på den idé ved visse lejligheder at give drengen

Til venstre Manneken-Pis i Bruxelles, hvortil der meget langt tilbage i tiden har været knyttet tradition med en tissende dreng. – Til højre Manneken-Pis i Bogense, hvor han holdt sit indtog i 1934.

tøj på. Det ældste kostume skal Manneken have fået i 1698. Siden er det blevet til mange. Af eksisterende kostumer, der opbevares af bymuseet og er udstillet, findes der ca. 400, hvoraf 2 stammer fra 1700-tallet og 4 fra 1800-tallet. Der kommer hvert år flere til, og flokken af iklædte Manneken-statuer på udstillingen giver et broget billede af soldateruniformer, folkedragter, beklædninger knyttet til forskellige erhverv, sportsbeklædninger m.v. Over en tredjedel er gaver fra udlandet. Når en delegation aflægger officielt besøg, hører det sig til at have en gave med, og mange er kommet på den idé at tage en dragt med til Manneken. Listen, jeg har set, stammer fra midten af firserne, og indtil da er der ingen fra Danmark, der har begavet Manneken med tøj. Skulle en gruppe bogensere engang komme på officielt besøg i Bruxelles, var det måske en idé at tage en miniature-model af en nordfynsk folkedragt med – som en hilsen fra den anden by på kloden, der har en Manneken-statue.

Og hvornår og hvorfor fik Bogense så det? Statuen af Manneken i Bogense afsløredes den 20. marts 1934, og forhistorien var følgende: I efteråret

I Bruxelles er der tradition for at iføre Manneken kostumer af forskellig slags. Til venstre Manneken som musketer, til højre som nar. De to kostumer er skænket byen i henholdsvis 1956 og 1962.

1933 modtog byrådet en henvendelse fra konsul Willum Fønns, der meddelte, at han – såfremt man ville tage imod det – ville skænke byen en gengivelse af den kendte Manneken-Pis i Bruxelles. Bogense Avis kunne give meddelelsen den 19. oktober, og dem, der ikke havde hørt om statuen i Bruxelles, kunne man fortælle følgende: »Manneken-Pis forestiller en allerkæreste splitternøgen lille buttet gut, der nok så naivt og frejdigt forretter sin beskedneste nødtørft. Originalen i Brüssel er både morsom og uforargelig i al sin naive åbenhjertighed«.

Om det er forargeligt eller ej at stå og tisse på gaden, var der nu ikke enighed i Bogense. Snakken gik i de følgende dage, og man imødeså med spænding resultatet. Der var indkaldt til byrådsmøde den 30. oktober med Manneken som eneste punkt på dagsordenen, og resultatet blev, at 7 stemte for, 2 imod, mens 2 undlod at stemme. Bogense skulle have en Manneken-Pis.

Men hvordan var konsul Fønns kommet på den idé? Sagen var den, at han var et hittebarn. Som spæd var han blevet efterladt på færgen fra Klakring (ved Juelsminde) til Bogense, og en helhjertet bogenser, slagtermester Meyer Levinsohn, adopterede drengen. Han kom – da han var konfirmeret – i handelslære, fik siden oparbejdet en god forretning i Århus og tjente mange penge. Det skulle den by, hvor han havde haft sin opvækst, nyde godt af. Han havde uden tvivl tit tænkt på den situation, hvor han

blev fundet efterladt på færgen, der var på vej til Bogense. Da man fjernede det tøj, som spædbarnet var svøbt i, kunne man konstatere, at det var en dreng, og det har åbenbart ført ham på tanken om at skænke den by, hvor de mennesker, der i sin tid havde reddet ham, boede, en kopi af den lille nøgne dreng, som han sandsynligvis havde set under et ophold i Bruxelles.

Manneken skulle afsløres på konsulens 65-års fødselsdag den 20. marts 1934. Af helbredsgrunde var han ikke i stand til at foretage afsløringen, hvorfor hvervet var overladt til hans datter. Om han nåede at se statuen i Bogense er tvivlsomt, eftersom han døde allerede året efter.

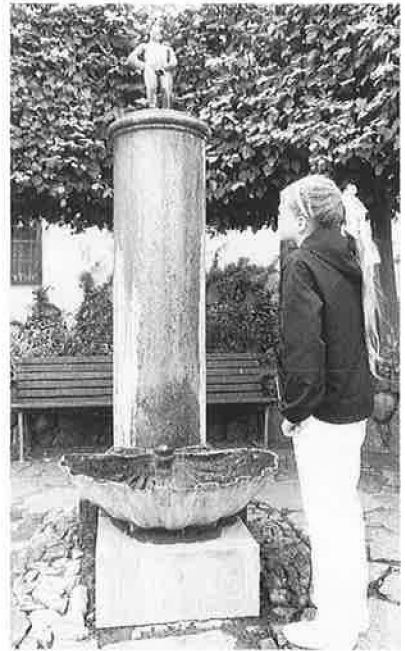
Man havde valgt at opstille Manneken i det lille anlæg i Adelgade ud for Jernbanegade, og her indfandt sig til den højtidelige afsløring byrådet med borgmester Fledelius i spidsen sammen med andre af byens borgere. Jeg har et sted læst om en episode i forbindelse med afsløringen, som jeg gerne ville have givet penge for at have overværet: Da det højtidelige øjeblik kom og statuen var afsløret, sprang vandet mod forventning ikke. Resolut sprang formanden for vejudvalget til, stak et stykke ståltråd op i hullet, hvorfra vandet skulle springe, drejede det rundt et par gange – og så tissede Manneken!

Som man kan forvente, var der delte meninger om Manneken. Nogle var forargede, mens andre fandt, at det var et oplivende element i gadebilledet. »Politiken« roste sågar borgmesteren, der havde givet Bogense »et vartegn, som ikke mange danske småbyer turde indlade sig på«. »Ærbødigst« skrev endog et digt om fænomenet i »Dagens Nyheder«, og ifølge den ledsagende tegning slog de pæne Bogense-borgere blikket ned, når de passerede den tissende dreng for enden af byens hovedgade!

Også andre aviser skrev om Manneken, og folk skulle selvfølgelig til Bogense og se ham. Afsløringen havde fundet sted umiddelbart før påske, og allerede i påskedagene begyndte folk at strømme til. Til alt held for byen slog Manneken også an her: Der var ikke gået lang tid, før man i Bogense kunne købe Manneken-papir, Manneken-parfume og Manneken-cerutter!

Tilstrømningen øgedes i løbet af sommeren, og helt galt gik det den efterfølgende sommer. Efter at Lillebæltsbroen var åbnet i midten af maj 1935, kom også jyderne. Søndagsturen blev lagt til den nye bro, som man selvfølgelig skulle prøve at køre over, og når man var på Fyn, kunne man passende fortsætte til Bogense og se Manneken, som der havde været skrevet om i avisen.

I det hele taget havde man gjort meget for at gøre Bogense til en turistby. Den hidtidige Forskønnelsesforening havde man omdannet til Turistforeningen for Bogense og Omegn, og man havde ladet udarbejde turistfører og brochure. I 1934 åbnedes Bogense Søbad, som blev så

Såvel i Bruxelles (t.v.) som i Bogense (t.h.) vækker Manneken opsigt.

populært, at man kaldte det »det fynske Bellevue«. Samme år opførtes »Arken« som afløser af en tidligere pavillon, og her kunne man passende indtage eftermiddagskaffen. For dem, der ikke havde bil, arrangeredes der ekstratog fra Odense.

I højsæsonen var der ofte op mod 3.000 besøgende i Bogense om søndagen, og byens hoteller var fuldt belagt. Det nye søbad trak, men det gjorde Manneken også. Der er blevet taget i stakkevis af billeder, hvor familien er blevet foreviget ved siden af den opsigtsvækkende statue.

Sidst har man kunnet læse, at Bogense er ved at tillægge sig et nyt vartegn – eller logo, som man siger i dag. Nogle år har man forsøgt sig med en »Marinus«, inspireret af byens attraktive marina, men nu skal det være havfruer, der skal hjælpe byen med at manifestere sig. Bogense skal være »havfruernes by«, og efter at der har været udskrevet en konkurrence, ved vi også, hvordan en havfrue fra Bogense ser ud. Ifølge den vindende kunstner, Jørgen Meier-Larsen, Bårdesø, har en havfrue fra Bogense »flot bølget hår, runde former og et blidt kys-mig-straks udtryk i øjnene«. Logoet blev præsenteret ved en byfest den 4. juli 1992, og man venter sig meget af både logo og slogan.

Hvad den vindende havfrue har, har Manneken ikke. Indrømmet! Han står bare og tisser, men han gør det – som man siger i Bruxelles – på

I Bogense har man nogle år forsøgt sig med en »Marinus« som vartegn, og nu skal Bogense til at være »havfruernes by«.

en så tilforladelig måde, at end ikke ældre, snerpede engelske frøkener kan forarges.

Til gengæld har Manneken noget, som havfruen fra Bogense ikke har. Han har en historie bag sig, og vi håber, at den opståede interesse for havfruer ikke får til følge, at man helt mister interessen for Manneken.

Kilder:

Legenden und Kostüme von Manneken-Pis. Udgivet af bymuseet i Bruxelles.
Hans Henrik Jacobsen: Bogenses historie, bd. 3 si. 170 ff.